

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 marca 2016 r.

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Legnicy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Adrianna Mongiałło

Protokolant: star. sekr. sądowy Klaudia Treter

po rozpoznaniu w dniu 10 marca 2016 r. w Legnicy

sprawy z wniosku Z. P., T. I. (1), M. L. (1) – Przedsiębiorstwa (...) Spółki Jawnej w C.

przy udziale osób zainteresowanych: K. A., B. B., S. B., M. B., H. B., K. C., B. C., T. C., M. D., R. D., N. D., K. D., G. E., D. F., P. G., A. G. (1), A. G. (2), K. G. (1), D. G., S. H., A. H., R. J., S. J., Ł. T., A. K., P. K., W. K., M. K. (1), M. K. (2), M. K. (3), M. K. (4), I. K., S. K. (1), Z. K., M. L. (2), J. M., I. M., R. M., A. M. (1), P. M. (1), A. M. (2), Ł. M., P. M. (2), M. M., G. N., R. N., K. P., M. R., D. R. (1), M. S. (1), D. S. (1), M. S. (2), A. S., M. S. (3), Z. S., D. S. (2), M. S. (4), P. S. (1), T. S., B. S., P. S. (2), C. S., P. T., A. U., H. U., M. W., S. K. (2), L. W., G. W., A. W. (1), A. W. (2)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.

o ustalenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne

na skutek odwołań Z. P., T. I. (1), M. L. (1) – Przedsiębiorstwa (...) Spółki Jawnej w C.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.

z dnia 8 maja 2015 r.

znak:

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

oraz na skutek odwołania Z. P., T. I. (1), M. L. (1) – Przedsiębiorstwa(...) Spółki Jawnej w C.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.

z dnia 8 maja 2015 r.

znak:

(...) dec. nr (...)

(...) dec. nr (...)

o odstąpienie od ustalenia kwoty należnych składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych

oddala odwołania

Sygn. akt V U 621/15

UZASADNIENIE

Decyzjami z 8 maja 2015r. numery od (...) do (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. - działając na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 3 w zw. z art. 68 ust. 1 pkt 1 lit. c oraz art. 18 ust. 1, art. 20 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 81 ust. 1 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych – ustalił podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne oraz Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych od przychodów uzyskiwanych przez pracowników z tytułu bonów towarowych i kart podarunkowych sfinansowanych z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych wnioskodawcy Z. P., T. I. (1), M. L. (1) - Przedsiębiorstwa (...)Spółki Jawnej w C. za okresy i w wysokościach wskazanych w decyzjach.

Decyzjami z 8 maja 2015r., numer (...) i (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. - działając na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 3, art. 68 ust. 1 pkt 1 lit. c ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 104 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy z 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz w związku z art. 29 ust. 1 ustawy z 13 lipca 2006 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy - ustalił wysokość należnych składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okresy i w wysokościach wskazanych w decyzjach.

W uzasadnieniu ww. decyzji organ rentowy powołał się na wyniki kontroli przeprowadzonej w okresie od 28 października 2014 r. do 14 listopada 2014 r., w trakcie której ustalono, że płatnik wypłacał ubezpieczonym pracownikom świadczenia socjalne w formie bonów i kart podarunkowych. W ocenie organu rentowego, z dokumentacji przedłożonej w trakcie kontroli oraz protokołu przesłuchania osoby upoważnionej do reprezentowania płatnika wynika, że bony i karty podarunkowe nie były wypłacane w oparciu o kryteria socjalne, a ich wysokość uzależniona była od stażu pracy w danym roku kalendarzowym. Zdaniem organu rentowego, wypłata świadczeń nastąpiła sprzecznie z treścią art. 8 ustawy z 4 marca 1994r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, zgodnie z którym przyznawanie świadczeń finansowanych z funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu, w związku z czym nie znajdzie zastosowania § 2 rozporządzenia

Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe, zgodnie z którym z podstawy wymiaru składek wyłączone są świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Wyplacone świadczenia stanowią przychód za pracę w ramach stosunku pracy i są podstawą wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne i ubezpieczenie zdrowotne.

Odwołania od ww. decyzji złożył wnioskodawca, który zarzucił naruszenie:

1. art. 8 ust. 3 ustawy z 4 marca 1994r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych poprzez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że organ rentowy ma uprawnienia do ingerencji w zasady przydziału bonów i kart podarunkowych, to jest w badanie sytuacji materialnej, rodzinnej i osobistej pracowników, podczas gdy uprawnienia te ustawa o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych uregulowała odmiennie, przyznając kompetencje kontrolne jedynie związkom zawodowym lub przedstawicielom załogi, a nie Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych, które jako podmioty wyłącznie uprawnione mogą zgodnie z art. 8 ust. 3 ww. ustawy wystąpić do sądu pracy z roszczeniem o zwrot Funduszowi środków wydatkowanych niezgodnie z przepisami ustawy lub o przekazanie należnych środków na Fundusz;

2. art. 8 ust. 3 ustawy z 4 marca 1994r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych poprzez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że sprawa weryfikacji zasad przydziału bonów i kart podarunkowych, to jest badanie sytuacji materialnej, rodzinnej i osobistej pracowników jest sprawą z zakresu ubezpieczeń społecznych, podczas gdy sprawy te należą do spraw z zakresu prawa pracy rozpatrywanych przez Sądy Pracy wskutek powództw wniesionych przez związki zawodowe lub przedstawiciele załogi, a nie w następstwie odwołań od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych;

3. § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe w związku z art. 18 ust. 1 ustawy z 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na stwierdzeniu, że wnioskodawca do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne ubezpieczonych ma obowiązek wliczyć nie stanowiące podstawy wymiaru tych składek świadczenie w całości finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w postaci równowartości wydanych bonów towarowych i kart podarunkowych z okazji Świąt Wielkanocnych, Świąt Bożego Narodzenia oraz Dnia Budowlanca;

4. art. 233 k.p.c. poprzez:

- dowolną ocenę materiału dowodowego polegającą na uznaniu, iż wypłata bonów nie następowała z uwzględnieniem kryteriów socjalnych w rozumieniu art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych w sytuacji braku dowodów na ustalenie sytuacji majątkowej, życiowej i rodzinnej osoby uprawnionej bezpośrednio przed przyznaniem bonów,
- niedokładne rozważenie zebranego materiału dowodowego, w tym zeznań Z. P. złożonych do protokołu kontroli ZUS, co skutkowało wadliwymi ustaleniami w kwestii stosowania kryterium socjalnego przy przyznawaniu świadczeń socjalnych.

Wskazując na powyższe, skarżący wniósł o zmianę zaskarżonych decyzji w całości i stwierdzenie, że do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne oraz ubezpieczenie zdrowotne nie wlicza się wartości wydanych pracownikom bonów towarowych i kart podarunkowych sfinansowanych z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych za okresy wskazane w zaskarżonych decyzjach, a nadto o zasądzenie od organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

W odpowiedziach na odwołania Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. wniósł o ich oddalenie, uzasadniając swoje stanowisko jak w zaskarżonych decyzjach.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawca jest przedsiębiorcą, który prowadzi działalność gospodarczą pod firmą Z. P., T. I., M. L. (1) Przedsiębiorstwo (...) Spółka jawna w C.. Przedmiotem działalności spółki są m.in. roboty ogólnobudowlane.

U wnioskodawcy nie działa żadna organizacja związkowa, a zasady i warunki korzystania ze świadczeń finansowanych z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych określone zostały w Regulaminie Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych z 1 stycznia 1996r. i aneksie do tego Regulaminu z 2 stycznia 2008r.

Ww. Regulamin w § 3 przewidywał przeznaczanie środków Funduszu na:

- dopłaty do wypoczynku organizowanego we własnym zakresie,
- pomoc rzeczową przyznawaną osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej,
- zapomogi pieniężne bezzwrotne,
- finansowanie imprez okolicznościowych wraz z zakupem art. żywnościowych z okazji Świąt Bożego Narodzenia, Świąt Wielkanocnych, paczki Noworoczne ze słodyczami dla dzieci pracowników.

Aneksem nr 1 do Regulaminu ZFŚS wnioskodawca wprowadził zapis do § 5 regulaminu, że decyzję o przyznaniu świadczeń (bonów) podejmuje pracodawca w oparciu o okres zatrudnienia w danym roku kalendarzowym.

Wnioskodawca przekazywał zatrudnionym pracownikom z okazji Świąt Wielkanocnych, Bożego Narodzenia oraz Dnia Budowlanca w 2011r. i 2012r. bony towarowe oraz w 2013 r. karty podarunkowe. Zakup bonów towarowych i kart podarunkowych w ww. latach został sfinansowany ze środków tworzonego przez płatnika składek Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych.

Pracownicy w celu uzyskania bonów towarowych czy kart podarunkowych nie składali wniosków o ich przyznanie ani oświadczeń o sytuacji rodzinnej, życiowej oraz materialnej. Decyzję o przyznaniu świadczenia i jego wysokości podejmował pracodawca – współwłaściciel spółki.

W 2011r. w związku ze Świętami Wielkanocnymi 90% załogi otrzymała bony towarowe w jednakowej wysokości, tj. w wys. 300 zł, a bony w niższej wysokości (tj. 200 zł, 100 zł i 50 zł) zostały przekazane dla 10% zatrudnionych u płatnika składek (4 osoby). W tym samym roku w związku z Dniem Budowlanca 100% załogi otrzymała bony towarowe w jednakowej wysokości, tj. 300 zł. W związku ze Świętami Bożego Narodzenia w 2011 r. 80% załogi otrzymała bony towarowe w jednakowej wysokości tj. 600 zł, a 20% załogi – bony towarowe w niższej wysokości, tj. 300 zł (8 osób) i 200 zł (1 osoba).

W 2012r. z okazji Świąt Wielkanocnych 96% załogi otrzymała bony towarowe w jednakowej wysokości, tj. w kwocie 300 zł, a 4% załogi – bony towarowe w niższej wysokości, tj. 200 zł (1 osoba) i 100 zł (2 osoby). W związku z Dniem Budowlanca we wrześniu 2012 r. wszyscy pracownicy otrzymali bony towarowe w jednakowej wysokości, tj. w kwocie 300 zł. Z okazji Świąt Bożego Narodzenia w 2012r. 81% pracowników zatrudnionych u płatnika składek otrzymało bony towarowe w jednakowej wysokości, tj. w wys. 500 zł, a 19% zatrudnionych osób – bony towarowe w niższych kwotach, tj. 400 zł (4 osoby), 300 zł (1 osoba), 250 zł (4 osoby) i 100 zł (1 osoba).

W 2013r. w związku ze Świętami Wielkanocnymi 100% załogi otrzymała karty podarunkowe w jednakowej wysokości, tj. w kwocie 300 zł. Również z okazji Dnia Budowlanca we wrześniu tego roku pracodawca przyznał wszystkim członkom załogi karty podarunkowe w jednakowej wysokości, tj. w kwocie 300 zł. Z okazji Świąt Bożego Narodzenia w 2013r. 78% pracowników zatrudnionych u płatnika składek otrzymało karty podarunkowe w jednakowej wysokości, tj. w kwocie 550 zł, a 22% zatrudnionych osób – karty podarunkowe w niższych kwotach, tj. 450 zł (1 osoba), 350 zł (5 osób) i 250 zł (6 osób)

W okresie od 2011r. do 2013r. u płatnika składek zatrudnione były m.in. osoby:

a) pobierające zasiłki rodzinne: D. F., N. D., R. M., A. K., M. K. (4), M. R.,

b) pobierające zasiłek pielęgnacyjny: P. G., N. D., M. S. (5), oraz

c) jedyni żywicieli rodziny: H. B., K. D., S. H., W. K., M. K. (3), S. K. (1), R. M., Ł. M., R. N., D. S. (1), T. S., C. S., M. W., R. D., K. G. (2), P. K., M. K. (1), M. K. (4), J. M., A. M. (1), P. M. (2), M. R., M. S. (4), A. U., D. R. (1).

Powyższym osobom - z uwagi na sytuację rodzinną i materialną - nie przyznano bonów towarowych bądź kart podarunkowych o wyższych wartościach, przy czym część tych osób (jedyni żywicieli rodziny bądź pobierający zasiłki rodzinne) otrzymali bony towarowe/karty podarunkowe w niższych wysokościach niż pozostali pracownicy :

- S. H.:
- z okazji Świąt Wielkanocnych 2012r. otrzymał 100 zł, podczas gdy większość załogi otrzymała z tej okazji po 300 zł,
- z okazji Świąt Bożego Narodzenia 2012r. otrzymał 400 zł, podczas gdy większość załogi otrzymała z tej okazji po 500 zł,
- z okazji Świąt Bożego Narodzenia 2013r. otrzymał 350 zł, podczas gdy większość załogi otrzymała z tej okazji po 550 zł;
- M. K. (3):
- z okazji Świąt Bożego Narodzenia 2012r. otrzymał 250 zł, podczas gdy większość załogi otrzymała z tej okazji po 500 zł;
- Ł. M.:
- z okazji Świąt Bożego Narodzenia 2013r. otrzymał 250 zł, podczas gdy większość załogi otrzymała z tej okazji po 550 zł;
- D. R. (1):
- z okazji Świąt Wielkanocnych 2012r. otrzymał 100 zł, podczas gdy większość załogi otrzymała z tej okazji po 300 zł;
- M. R.:
- z okazji Świąt Bożego Narodzenia 2011r. otrzymał 300 zł, podczas gdy większość załogi otrzymała z tej okazji po 600 zł;
- A. M. (1):
- z okazji Świąt Wielkanocnych 2011r. otrzymał 200 zł, podczas gdy prawie większość załogi otrzymała z tej okazji po 300 zł;
- M. K. (4):
- z okazji Świąt Bożego Narodzenia 2011r. otrzymał 200 zł, podczas gdy prawie większość załogi otrzymała z tej okazji po 600 zł;
- M. K. (1):

- z okazji Świąt Bożego Narodzenia 2013 otrzymał 350 zł, podczas gdy prawie większość załogi otrzymała z tej okazji po 550 zł;
- P. K.:
- z okazji Świąt Bożego Narodzenia 2011r. otrzymał 300 zł, podczas gdy prawie większość załogi otrzymała z tej okazji po 600 zł.

Otrzymanie ww. świadczeń z ZFŚS w wysokościach niższych wynikało z tego, że wymienieni pracownicy rozpoczęli pracę u płatnika składek w trakcie roku kalendarzowego, w którym przyznawane było dane świadczenie i nie przepracowali u tego pracodawcy pełnego roku kalendarzowego.

Zasadą u płatnika składek było dzielenie środków z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych pomiędzy uprawnionych według kryterium stażu pracy u wnioskodawcy. Pracownicy długoletni, którzy przepracowali cały ostatni rok kalendarzowy otrzymywali świadczenia (bony towarowe, karty podarunkowe) w „pełnej” wysokości. Pracownicy zatrudnieni w trakcie roku kalendarzowego otrzymywali te świadczenia w niższej wysokości: tj. o połowę lub o ¼. Pracownicy zatrudnieni w miesiącu poprzedzającym przyznanie świadczenia albo otrzymywali świadczenie w symbolicznej wysokości, tj. np. 100 lub 50 zł, lub nie otrzymywali go wcale (tak np. było, gdy byli zatrudniani w miesiącu, w którym przyznawano świadczenia).

Mimo różnic w stażu pracy u płatnika składek wszyscy zatrudnieni u niego pracownicy z okazji Dnia Budowlanca w latach 2011 - 2013 otrzymywali bon towarowy/kartę podarunkową o takiej samej wartości.

dowód: - akta kontroli ZUS, w tym: listy płac, kartoteki wynagrodzeń, Regulamin ZFŚS, aneks nr 1 do Regulaminu ZFŚS z dnia 02.01.2008 r., listy wypłat bonów z okazji Wielkanocy, Dnia Budowlanca i Bożego Narodzenia za lata 2011-2013, wykaz osób pobierających zasiłki rodzinne, zasiłek pielęgnacyjny oraz jedynych żywicieli rodziny;

- wydruk z KRS nr (...), k.1113-1119;

- wykaz pracowników zatrudnionych i zwolnionych w spółce (...) w latach 2011-2013, k. 1224-1225;

- przesłuchanie zainteresowanej A. W. (2), k. 1240v-1241, e-protokół z 10.03.2016 r. 00:06:13 i nast.;

- przesłuchanie wnioskodawcy Z. P. k. 1241v-1242, e-protokół z 10.03.2016 r. 00:21:36 i nast.;

W okresie od 28 października 2014 r. do 14 listopada 2014 r. organ rentowy przeprowadził kontrolę u wnioskodawcy jako płatnika składek, m.in. w zakresie prawidłowości i rzetelności obliczania, potrącania i opłacania składek na ubezpieczenia społeczne oraz innych składek, do których pobierania zobowiązany jest Zakład. W jej wyniku 14 listopada 2014r. sporządzono protokół kontroli, w którym organ rentowy ustalił m.in. że w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne 72 ubezpieczonych, tj. K. A., B. B., S. B., M. B., H. B., K. C., B. C., T. C., J. C., M. D., R. D., N. D., K. D., G. E., D. F., P. G., A. G. (1), A. G. (2), K. G. (1), D. G., S. H., A. H., R. J., S. J., Ł. T., A. K., P. K., W. K., M. K. (1), M. K. (2), M. K. (3), M. K. (4), I. K., S. K. (1), Z. K., M. L. (2), J. M., I. M., R. M., A. M. (1), P. M. (1), A. M. (2), Ł. M., P. M. (2), M. M., G. N., R. N., K. P., M. R., D. R. (1), M. S. (1), D. S. (1), M. S. (2), A. S., M. S. (3), Z. S., D. S. (2), M. S. (4), P. S. (1), T. S., B. S., P. S. (2), C. S., P. T., A. U., H. U., M. W., S. K. (2), L. W., G. W., A. W. (1) i A. W. (2), płatnik składek nie uwzględniał przychodów w postaci otrzymanych przez ww. ubezpieczonych w latach 2011 - 2012 bonów towarowych oraz w 2013r. kart podarunkowych. Organ rentowy ujawnił także różnice w naliczeniu składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne pracowników oraz składek na Fundusz Pracy oraz Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych.

W zastrzeżeniach do protokołu kontroli płatnik składek nie kwestionował wysokości przekazanych ww. pracownikom bonów towarowych oraz kart podarunkowych ani wysokości ustalonych przez organ rentowy podstaw wymiaru

składek na ubezpieczenia społeczne oraz zdrowotne ww. ubezpieczonych ani też wysokości stwierdzonych różnic w składkach pomiędzy składkami zadeklarowanymi a należnymi, lecz podnosił przede wszystkim, że świadczenia pochodzące z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, a takimi - w jego ocenie - były boni towarowe i karty podarunkowe przekazane ubezpieczonym pracownikom w latach 2011 - 2013, korzystają ze zwolnienia od składek ZUS - zgodnie z § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe. Twierdził, że pensje wypłacane pracownikom nie należą do wysokich, zaś sami pracownicy w przeważającej większości są jedynymi żywicielami rodziny, a ich sytuacja rodzinna i materialna należy do przeciętnych lub poniżej przeciętnej, co było brane pod uwagę przy ustalaniu wymiaru wartości bonu.

Na podstawie ww. protokołu kontroli organ rentowy 8 maja 2015 r. wydał 74 decyzje zaskarżone w niniejszej sprawie.

/bezsporne, a nadto akta kontroli ZUS/

Sąd zważył, co następuje:

Odwołania są niezasadne.

W myśl art. 1 ust. 1 ustawy z 4 marca 1994r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (t.jedn.: Dz.U. z 2015 r., poz. 111 z późn. zm.) ustawa ta określa zasady tworzenia przez pracodawców zakładowego funduszu świadczeń socjalnych i zasady gospodarowania środkami tego Funduszu, przeznaczonego na finansowanie działalności socjalnej organizowanej na rzecz osób uprawnionych do korzystania z Funduszu, na dofinansowanie zakładowych obiektów socjalnych oraz na tworzenie zakładowych żłobków, klubów dziecięcych, przedszkoli oraz innych form wychowania przedszkolnego. Przez działalność socjalną ustawa rozumie usługi świadczone przez pracodawców na rzecz różnych form wypoczynku, działalności kulturalno-oświatowej, sportowo-rekreacyjnej, opieki nad dziećmi w żłobkach, klubach dziecięcych, sprawowanej przez dziennego opiekuna lub nianię, w przedszkolach oraz innych formach wychowania przedszkolnego, udzielanie pomocy materialnej – rzeczowej lub finansowej, a także zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych umową (art. 2 pkt 1 ustawy). Stosownie zaś do art. 8 ust. 1 i 2 powołanej ustawy, przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu. Zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu, z uwzględnieniem ust. 1, oraz zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określa pracodawca w regulaminie ustalonym zgodnie z art. 27 ust. 1 albo z art. 30 ust. 5 ustawy o związkach zawodowych. Pracodawca, u którego nie działa zakładowa organizacja związkowa, uzgadnia regulamin z pracownikiem wybranym przez załogę do reprezentowania jej interesów.

W myśl przepisu § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (t.jedn.: Dz.U. z 2015 r. poz. 2236), świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie stanowią podstawy wymiaru składek.

W przedmiotowej sprawie spór sprowadzał się do rozstrzygnięcia kwestii, czy świadczenia w postaci bonów towarowych i kart podarunkowych wypłacone przez płatnika składek ubezpieczonym pracownikom z okazji Świąt Wielkanocnych, Świąt Bożego Narodzenia oraz Dnia Budowlanica w latach 2011 - 2013 ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych mogą być potraktowane jako świadczenia socjalne podlegające z mocy § 2 ust. 1 pkt 19 cyt. wyżej rozporządzenia wyłączeniu z podstawy wymiaru składek. Organ rentowy stał bowiem na stanowisku, że ww. świadczenia nie były przyznane w oparciu o kryteria socjalne, lecz ich wysokość uzależniona była m.in. od stażu pracy, a zatem ich wypłata nastąpiła sprzecznie z treścią art. 8 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych i w związku z tym nie mogą korzystać z przywileju w postaci nieoskładkowania. Przeciwnego zdania był wnioskodawca, który podnosił m.in. że ww. świadczenia w całości zostały sfinansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych i jako takie z mocy samego tego faktu nie

stanowią przychodu stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne, a nadto ich przyznanie odbyło się w oparciu o rzeczywiste kryteria socjalne.

W pierwszej kolejności podkreślić należy - wbrew odmiennemu stanowisku reprezentowanemu przez odwołującego - że w orzecznictwie nie jest sporne, że organ rentowy może weryfikować, czy dokonana wypłata z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w istocie nie stanowi odpłatności za pracę, a zatem czy nie spełnia funkcji wynagrodzenia (por. wyrok SA w Warszawie z 21.03.2013r., III AUa 1888/12, wyrok SA w Warszawie z 21.03.2013r., III AUa 1887/12, wyrok SA w Białymstoku z 27.02.2013r., III AUa 919/12, wyrok SA w Szczecinie z 14.02.2013r., III AUa 726/12). Świadczenia bowiem, które zostały wypłacone wprawdzie z funduszu socjalnego, lecz nie na warunkach wynikających z regulaminu zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, nie mogą zostać uznane za świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w rozumieniu § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia z 18 grudnia 1998r. w sprawie poszczególnych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (por. wyrok SA w Lublinie z 3.07.2013r., III AUa 451/13).

Treść art. 8 ust. 1 cyt. wyżej ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych ustanawia tzw. kryterium socjalne udzielania pomocy z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, uzależniając ją od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracownika. Ww. ustawa nie przewiduje w tym zakresie wyjątków. Nawet regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie może zmienić tego kryterium. Dlatego w judykaturze podkreśla się, że świadczenia wypłacone przez pracodawcę z pominięciem tego kryterium nie mogą być ocenione w sensie prawnym jako świadczenia socjalne, a jeżeli tak - to nie mogą korzystać z uprawnień przyznanych tym świadczeniom przez system ubezpieczeń społecznych. I choć ustawodawca pozostawił pracodawcy swobodę, gdyż nie zdefiniował żadnych kryteriów ani progów, to jednak nie oznacza to, że pracodawca nie musi kierować się kryterium socjalnym, ani nawet w razie jego ustalenia, respektować przyjętych zasad. W przeciwnym bowiem razie świadczenia z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych są traktowane jako świadczenia ze stosunku pracy, podlegające na zasadach ogólnych uwzględnieniu w podstawie wymiaru składek (por. wyrok SN z 16.09.2009r., I UK 121/09, OSNP 2011, nr 9-10, poz. 133, wyrok SA w Szczecinie z 24.06.2014r., III AUa 1064/13, wyrok SA w Gdańsku z 8.11.2012 r., III AUa 1307/12). Ugruntowany przy tym jest pogląd, że wydatkowanie środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych z zastosowaniem kryterium stażu pracy, bez uwzględnienia kryterium socjalnego, jest niezgodne z ustawą o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (por. wyrok SN z 16.08.2005r., I PK 12/05, OSNP 2006/11-12/182, wyrok SA w Gdańsku z 27.05.2014r., III AUa 1594/13).

W orzecznictwie podkreśla się także, że jeżeli wszyscy pracownicy otrzymali bony towarowe o jednakowej wartości, to bony te trzeba ocenić jako świadczenie dodatkowe pracodawcy. Wypłata bonów towarowych niemająca charakteru socjalnego jest natomiast przychodem pracownika w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy z 26 lipca 1991r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (t. jedn.: Dz.U. z 2010 r. Nr 51, poz. 307 ze zm.), który stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne (por. wyrok SN z 16.09.2009r., I UK 121/09, OSNP 2011/9-10/133, wyrok SN z 27.01.2012r., II UK 238/11). Pamiętać bowiem należy, że fundusz świadczeń socjalnych jest instytucją prawną, która ma łagodzić różnice w poziomie życia pracowników i ich rodzin. Jest on wyrazem funkcji społecznej zakładu pracy, zaś jego adresatami są zwłaszcza rodziny o najniższych dochodach. Dlatego brak jest możliwości przyznawania ulgowych usług i świadczeń z Funduszu ogółowi zatrudnionych pracowników w tej samej wysokości według zasady „każdemu po równo” (por. wyrok SA w Białymstoku z 6.06.2013r., III AUa 144/13). Przepis art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych wyraźnie określa związek pomiędzy wartością przyznawanego świadczenia a łącznie rozpatrywaną sytuacją życiową, rodzinną i materialną osoby uprawnionej. To powiązanie może oznaczać tylko jedno: im gorsza jest sytuacja osoby uprawnionej, tym wyższe powinno być świadczenie. Nakłada to na przyznających świadczenia obowiązek indywidualnej (w żadnym wypadku zbiorowej) oceny sytuacji socjalnej uprawnionych (por. wyrok SA w Białymstoku z 19.06.2013r., III AUa 1249/12).

Pracodawca ma swobodę w doborze instrumentów, przy pomocy których ustali sytuację życiową, rodzinną i materialną osób uprawnionych. Może tego dokonać na przykład poprzez zobowiązanie ubiegającego się o świadczenie pracownika, do złożenia oświadczenia, bądź wniosku, w którym znajdą się wszystkie niezbędne informacje dotyczące sytuacji rodzinnej, życiowej i materialnej tego pracownika, czyli takie informacje, które pozwolą pracodawcy w zgodzie

z ustawą i regulaminem Funduszu, ustalić sytuację życiową, rodzinną i materialną. Forma wniosku czy oświadczenia nie jest jednak bezwzględnie wymagana. Ustawa nie nakłada bowiem takiego obowiązku. Ważne jest jednak, aby przed przyznaniem świadczenia z Funduszu pracodawca rzeczywiście uzależnił samo przyznanie świadczenia, a następnie jego wysokość, od sytuacji socjalnej pracownika. Nie musi to być przy tym sytuacja socjalna całej rodziny uprawnionego pracownika. Wystarczy bowiem ocena sytuacji socjalnej samego pracownika.

W rozpoznawanej sprawie u płatnika składek obowiązywał Regulamin Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. Regulamin ten nie przewidywał żadnych kryteriów, w oparciu o które pracodawca przyznawał i wypłacał świadczenia z Funduszu. Regulamin ten został zmieniony aneksem nr 1 z 2 stycznia 2008r. Aneks ten nie tylko wprowadził do regulaminu pojęcie „bonu” jako rodzaju świadczenia z Funduszu, ale także niedozwolone w rozumieniu art. 8 ustawy kryterium stażu pracy u płatnika składek. Co prawda płatnik składek próbował wykazywać, że tak naprawdę kryterium tego nie stosował, a ww. aneks „jest pomyłką” (k. 1242), to jednak zebrany w sprawie materiał dowodowy wykazał przeciwieństwo tych twierdzeń. W ocenie Sądu, mimo że wnioskodawca faktycznie wypłacał sporne świadczenia (w postaci bonów i kart podarunkowych) ze środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, to jednak czynił to bez uwzględnienia wymaganego ustawą kryterium socjalnego. Sam fakt przyznawania świadczeń ze środków ww. Funduszu nie jest wystarczający, by świadczenia te uznać za korzystające ze zwolnienia od podatku oraz od składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne. Jak bowiem wskazano wyżej i co wielokrotnie podkreślano było w orzecznictwie sądów powszechnych oraz Sądu Najwyższego, dla uznania, że świadczenia z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie stanowią przychodu podlegającego oskładkowaniu istotne jest, aby przyznane zostały zgodnie z kryterium określonym w art. 8 ustawy z 4 marca 1994r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, tj. kryterium socjalnym uwarunkowanym sytuacją życiową, rodzinną i materialną uprawnionego. I w tym kontekście należało ocenić, czy płatnik składek przyznając pracownikom na Wielkanoc, Boże Narodzenie oraz na Dzień Budowlanica w latach 2011 - 2013 bony towarowe i karty podarunkowe, kryterium powyższe stosował.

Szczegółowa analiza zebranego w sprawie materiału dowodowego wykazała, że wnioskodawca dla przyznania ww. świadczeń kierował się tylko i wyłącznie kryterium stażu pracy (tak jak początkowo wyjaśnił przed ZUS), mimo że zeznający w postępowaniu sądowym współwłaściciel spółki twierdził, że zna sytuację życiową swoich pracowników z rozmów bezpośrednich z nimi, że wie ile zarabiają i że zarobki te nie są zbyt wysokie, że większość z nich ma niepracujące żony i trudną sytuację materialną. Dla uzasadnienia w zasadzie równej wysokości przyznawanych świadczeń podawał, że zatrudnieni w spółce pracownicy zarabiają w zasadzie tyle samo, gdyż stawki w danych grupach zawodowych są takie same, a różnice dotyczą tylko premii i dodatków. Twierdzenia powyższe stoją jednak w sprzeczności z wykazami przyznanych świadczeń, wykazami pracowników, którzy są/byli jedynymi żywicielami rodziny /pobierającymi zasiłki rodzinne lub pielęgnacyjne i wykazami dotyczącymi stażu pracy pracowników u płatnika składek. Jak wskazuje logika i doświadczenie życiowe, gorsza sytuacja życiowa, rodzinna, materialna pracownika powinna skutkować przyznaniem mu wyższego świadczenia z funduszu świadczeń pracowniczych. Tymczasem w okolicznościach niniejszej sprawy zasada ta nie znalazła w ogóle zastosowania. Co więcej, pracownicy będący jedynymi żywicielami rodzin z okazji niektórych Świąt otrzymali niższe świadczenie niż pozostali pracownicy. Jak wynika z tabeli obrazującej staż pracy u płatnika składek (k. 1224-1225) - to niższe świadczenie jedyni żywiele rodzin otrzymali w roku, w którym podjęli zatrudnienie u wnioskodawcy i jeszcze nie przepracowali w spółce pełnego roku kalendarzowego. Kształtowało się ono w granicach ok. 200 - 300 zł w sytuacji, gdy pozostali pracownicy otrzymali świadczenie z tej samej okazji na poziomie ok. 500 - 600 zł. Wykaz takich pracowników i wysokości otrzymanych przez nich niższych bonów i kart ujęte zostały w części ustalającej niniejszego uzasadnienia. Należeli do nich m.in. S. H., M. K. (3), Ł. M., D. R. (2), A. M. (1), P. K., M. K. (1), M. K. (4) czy M. R.. Dwaj ostatni dodatkowo uprawnieni byli do zasiłku rodzinnego (co dodatkowo świadczyło o trudnej sytuacji życiowej ich rodzin), a mimo to z okazji Świąt Bożego Narodzenia w 2011r. otrzymali bony towarowe o wartości zaledwie 200 zł i 300 zł, podczas gdy pozostali pracownicy (90% załogi) bony towarowe o wys. 600 zł. Takie potraktowanie jedynych żywicieli rodziny i to dodatkowo uprawnionych do zasiłku rodzinnego całkowicie przeczy stosowaniu przez pracodawcę kryterium socjalnego wypłat z funduszu świadczeń socjalnych. Pamiętać przy tym należy, że jest to specjalny fundusz, z którego środki nie tylko że muszą być wydatkowane na cele socjalne, to jeszcze uwzględniane musi być kryterium socjalne wydatkowania tych środków, tj. muszą być one przyznawane z uwzględnieniem sytuacji życiowej, materialnej i rodzinnej uprawnionych.

W przedmiotowej sprawie takiego wniosku postawić nie można. Analiza wykazów przyznanych świadczeń za lata 2011 - 2013 (zawartych w aktach kontroli ZUS) oraz wykazu pracowników zatrudnionych u płatnika składek w poszczególnych latach prowadzi do wniosku, że płatnik składek przy przyznawaniu świadczeń z Funduszu stosował tylko i wyłącznie jedynie kryterium stażu pracy w danym roku kalendarzowym (tak jak to zresztą określił w aneksie nr 1 do Regulaminu ZFŚS). I tak, jeśli pracownik przepracował cały rok kalendarzowy u płatnika składek, otrzymywał bon/kartę w „pełnej” wysokości, jeśli część roku - wówczas świadczenie było odpowiednio pomniejszane, np. o połowę lub ¼. Jeśli zaś zdarzyło się tak, że pracownik został zatrudniony w miesiącu przyznawania świadczenia lub w miesiącu bezpośrednio poprzedzającym miesiąc przyznawania świadczeń, to świadczenia albo nie otrzymywał albo otrzymywał je w symbolicznej wysokości np. 100 lub 50 zł. Dla przykładu jedynie wskazać można, że zatrudniona w styczniu 2011r. B. B. na Święta Wielkanocne otrzymała bon o wartości 200 zł, zatrudniony w lutym 2011r. A. M. (1) - bon o wartości 200 zł, a zatrudniony w marcu 2011r. M. S. (3) - bon o wartości 100 zł, podczas gdy pełna wysokość tego świadczenia dla pozostałych pracowników spółki z tej okazji wynosiła 300 zł. Zatrudnieni w kwietniu 2011r. R. J., T. C., J. C., Z. K., P. K., H. P., M. R., M. S. (2) czy M. S. (1) - ww. bonu świątecznego nie otrzymali. Zatrudnienie w trakcie roku 2011 rzutowało także na wysokość świadczenia z okazji Świąt Bożego Narodzenia w tym roku. I tak np. pracownicy: M. S. (6), J. C., Z. K., P. K., T. C., M. R., M. S. (2) i G. E. (a więc ci, którzy w grudniu 2011r. nadal byli zatrudnieni u płatnika składek) otrzymali po 300 zł bonów towarowych (podczas gdy wszyscy pozostali, tj. ci, którzy przepracowali pełny rok, po 600 zł), natomiast zatrudniony we wrześniu 2011r. M. K. (4) - otrzymał bon o wartości jedynie 200 zł. Z powyższych porównań (zawartych na k. 35, 37, 47 akt kontroli ZUS i k. 1224 akt sprawy) ewidentnie wynika, iż pracodawca przy przyznawaniu świadczeń z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych kierował się jedynie kryterium stażu pracy w zakładzie w danym roku. Twierdzenia zaś o stosowanych kryteriach socjalnych podniósł jedynie na użytek niniejszej sprawy, przy czym nie znalazły one żadnego potwierdzenia w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym. Materiał dowodowy wykazał w sposób niewątpliwy, że płatnik składek nie różnicował wysokości bonów towarowych czy kart podarunkowych (które tutaj Sąd uznał za możliwe świadczenia z ZFŚS, mimo ich niewymienienia w regulaminie ZFŚS, gdyż charakterem swym zbliżają się do bonu towarowego) ze względu na sytuację socjalną pracownika, co jest wymogiem ustawowym. W ogóle zaś wedle żadnego kryterium nie różnicował wypłacanych ze środków Funduszu świadczeń z okazji Dnia Budowlanca. W tym zakresie wszyscy pracownicy (i to bez względu na staż pracy) otrzymywali świadczenia (bony lub karty) w równej wysokości (300 zł). W ocenie Sądu taki sposób postępowania pracodawcy nakazuje uznać ww. świadczenia za nagrody okolicznościowe z okazji dnia odpowiadającego nazwą profilowi działalności firmy, a nie za świadczenia socjalne. Ani sposób ich przyznania ani kryteria przyznania ani ich wysokość (równa dla wszystkich uprawnionych) nie odpowiadają charakterowi i zasadom przyznawania świadczeń socjalnych określonych ustawą z 4 marca 1994r.

Mając na uwadze powyższe rozważania, Sąd uznał, iż płatnik składek (mimo że być może przyświecał mu prawidłowy cel, jakim było przyznanie świadczeń wszystkim pracownikom mało zarabiającym) naruszył zasady przyznawania świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych określone w art. 8 cyt. wyżej ustawy. Sądy powszechne i Sąd Najwyższy stoją na jednolitym stanowisku, że jeżeli dane świadczenie zostało wypłacone z Funduszu, ale niezgodnie z zasadami przyznawania takich świadczeń, tj. bez uwzględnienia kryterium socjalnego, to nie korzysta ono ze zwolnień określonych w rozporządzeniu z 18 grudnia 1998r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, tj. ze zwolnień z oskładkowania takiego przychodu. Świadczenia takie mają bowiem charakter świadczenia dodatkowego pracodawcy i są przychodem pracownika w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy z 26 lipca 1991r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, który stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne.

Z powyższych względów Sąd uznał, iż świadczenia, które zostały wypłacone ubezpieczonym w latach od 2011 do 2013, objęte zaskarżonymi decyzjami, zostały prawidłowo ocenione przez organ rentowy jako przychód, który będzie podlegał oskładkowaniu. Dlatego odwołania wnioskodawcy, jako pozbawione uzasadnionych podstaw, oddalił na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., o czym orzekł w sentencji wyroku. Z tych samych względów oddaleniu podlegały konsekwentnie także odwołania od dwóch decyzji określających wysokość składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, jako ściśle związane z decyzjami ustalającymi podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne 72 ubezpieczonych.